

Het sanatorium

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Sarah Pearse

Het sanatorium

Vertaald door Roelof Posthuma

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5091 7

© 2021 Sarah Pearse

© 2021 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Roelof Posthuma

Oorspronkelijke titel *The Sanatorium*

Oorspronkelijke uitgever Bantam Press,

Random House Publishing London

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © Alamy

Foto auteur © Rosie Parsons Photography

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn gezin

On nous apprend à vivre quand la vie est passée.
(‘Men leert ons te leven als het leven voorbij is.’)

– Michel de Montaigne

‘Ik hou van beperkingen. Ze bieden me troost.’

– Joseph Dirand

Proloog

Januari 2015

Overall afgedankt medisch materiaal op de vloer: roestbedekte chirurgische instrumenten, scherven van flessen en kruiken, het kale karkas van een rolstoel. Een gescheurd matras ligt dubbelgevouwen tegen de muur, overdekt met gele galvlekken.

Met zijn hand stevig om zijn aktetas geklemd voelt Daniel Lemaître een plotse en diepe weerzin: het is alsof de tijd de ziel van het gebouw heeft opgeslokt en er iets verrots en zieks voor in de plaats heeft gezet.

Hij loopt snel de gang door, zijn voetstappen echoën op de tegelvloer.

Richt je blik op de deur. Niet achteromkijken.

Maar de halfvergane voorwerpen trekken zijn aandacht, vertellen stuk voor stuk hun verhaal. Het is niet moeilijk om je de mensen voor te stellen die hier verbleven en hun longen uit hun lijf hoesten.

Soms is het alsof hij zelfs kan ruiken wat dit oord ooit was – de scherpe, bittere geur van chemicaliën hangt nog in de lucht van de oude operatiekamers.

Daniel is halverwege de gang als hij blijft staan.

Een beweging in de kamer tegenover hem – een donker, verte-

kend waas. Zijn maag draait om. Roerloos tuurt hij de kamer in, laat zijn blik over de vaag zichtbare vormen gaan: een zee van papieren verspreid over de vloer, de verwrongen slangen van een beademingsapparaat, een kapot bed met loshangende, rafelige fixatiebanden.

Zijn huid tintelt van de spanning, maar er gebeurt niets. Het gebouw is stil, doodstil.

Hij haalt diep adem en loopt door.

Stel je niet aan, zegt hij tegen zichzelf. Je bent moe. Te veel late avonden en vroege ochtenden.

Even later trekt hij de voordeur open. De wind huilt woest en rukt de deur haast van zijn scharnieren. Daniel stapt naar voren en wordt verblind door een ijskoude vlaag sneeuw, maar het is een opluchting om buiten te zijn.

Het sanatorium werkt hem op de zenuwen. Hoewel hij weet wat het gaat worden – hij heeft elke deur, elk raam en elke lichtschakelaar van het nieuwe hotel op papier gezet – kan hij op dat moment alleen reageren op het verleden van het gebouw, de vroegere functie ervan.

De buitenkant is niet veel beter, bedenkt hij omhoogkijkend. Het strenge, rechthoekige gebouw is bespikkeld met sneeuw. Het is verwaarloosd, vervallen – de balkons en balustrades, de lange veranda, alles ingestort en verrot. Een paar ramen zijn nog intact, maar de meeste vensters zijn dichtgetimmerd: een gevel bezaaid met foeilelijke platen multiplex.

Daniel denkt aan het verschil met zijn eigen huis in Vevey, met uitzicht over het meer. Het moderne, blokachtige ontwerp bestaat grotendeels uit glas, om het panoramische uitzicht over het water recht te doen. Het heeft een dakterras en een kleine aanlegplaats.

Hij ontwierp het allemaal zelf.

Als hij aan zijn huis denkt, denkt hij ook aan zijn vrouw, Jo. Zij zal net thuisgekomen zijn van haar werk, in gedachten nog volop bezig met advertentiebudgetten, vergaderingen, terwijl ze de kinderen al aan hun huiswerk zet.

Hij stelt zich haar voor in de keuken, bezig met het avondeten, het kastanjebruine haar dat voor haar gezicht valt als ze efficiënt staat te hakken en te snijden. Iets makkelijk vandaag – pasta, vis, een roerbakgerecht. Ze zijn geen van beiden goed in het huishouden.

De gedachte beurt hem op, maar niet lang. Terwijl hij naar de parkeerplaats loopt begint hij zich zorgen te maken over de rit naar huis.

Zelfs bij goed weer was het sanatorium niet makkelijk te bereiken, op deze afgelegen plek hoog in de bergen. Het was een welbewuste keuze, om de tuberculosepatiënten op afstand te houden van de smog van de steden, en de rest van de bevolking op afstand te houden van hen.

Maar de afgelegen locatie betekende dat de weg ernaartoe een nachtmerrie was, een reeks haarspeldbochten door een dicht woud van naaldbomen. Op de heenweg die ochtend was het wegdek nauwelijks te zien; de sneeuwvlokken sloegen als witte dartpijlen tegen de voorruit en maakten het onmogelijk om meer dan een paar meter vooruit te kijken.

Daniel is al bijna bij de auto wanneer hij iets raakt met zijn voet. De restanten van een protestbord, half ingesneeuwd. De schreeuwende rode letters staan schots en scheef.

NON AUX TRAVAUX!! NEE TEGEN DE BOUW!!

Met oplaaierende woede trapt Daniel het bord verder de sneeuw in. De demonstranten waren hier vorige week. Meer dan vijftig. Ze schreeuwden beledigingen en zwaaiden met hun opzichtige protestborden voor zijn gezicht. Ze filmde het met hun mobiele telefoons en deelden de beelden op social media.

Het was maar een van de eindeloze gevechten die ze hebben moeten leveren om het project te kunnen verwezenlijken. Iedereen beweerde vooruitgang te willen, toeristen die geld in het laatje moesten brengen, maar als het op de concrete bouw aankwam, begonnen ze te steigeren.

Daniel weet wel waarom. Mensen houden niet van een winnaar.

Zijn vader had het hem ooit zo gezegd, en het was waar. In het begin waren de plaatselijke bewoners trots geweest. Ze waren positief over zijn kleine successen – het winkelcentrum in Sion, het appartementencomplex in Sierre, met uitzicht over de Rhône – maar toen was hij te groot geworden. Een te groot succesverhaal, een persoonlijkheid.

Daniel voelt dat hij in hun ogen zijn aandeel nu wel binnen had en dat het pure hebzucht is om nog meer te pakken. Hij is pas drieëndertig en zijn architectenbureau groeit en bloeit, met kantoren in Sion, Lausanne en Genève. En Zürich zit al in de planning.

Hetzelfde geldt voor Lucas, de projectontwikkelaar en een van zijn oudste vrienden. Ook hij is, halverwege de dertig, al eigenaar van drie prominente hotels.

Mensen verfoeien hen vanwege hun succes.

En dit project is de druppel die de emmer deed overlopen. Ze kregen het allemaal over zich heen: online trollen, e-mails, brieven aan het kantoor. Bezwaren tegen de plannen.

Eerst namen ze hemzelf op de korrel. In lokale blogs en op social media begonnen geruchten de ronde te doen dat de zaken slecht gingen. Daarna kwam ook Lucas aan de beurt. Soortgelijke verhalen, gemakkelijk te weerleggen, maar één ervan bleef hangen.

Het zat Daniel meer dwars dan hij wilde toegeven.

Verhalen over omkoping. Corruptie.

Hij heeft geprobeerd om er met Lucas over te praten, maar zijn vriend kapte het gesprek af. De gedachte knaagt aan hem en is een van de vele irritaties bij dit project. Maar hij zet het uit zijn hoofd. Hij moet het negeren. Zich concentreren op het eindresultaat. Dit hotel gaat zijn reputatie nog vergroten. Lucas' gedrevenheid en zijn eigen onbedwingbare aandacht voor detail hebben hem tot een spectaculair ambitieus ontwerp gebracht, een eindpunt dat hij niet voor mogelijk had gehouden.

Daniel komt bij zijn auto. De voorruit zit dik onder de verse

sneeuw. Te veel voor de ruitenwissers. Hij zal het eraf moeten vegen.

Maar als hij in zijn zak naar zijn sleutel zoekt, merkt hij iets op. Naast het voorwiel ligt een armband.

Hij bukt en raapt hem op. Hij is dun, gemaakt van koper. Hij draait hem tussen zijn vingers om en om. Aan de binnenkant staan getallen gegraveerd... Een datum?

Daniel fronst. Dat ding moet van iemand zijn die hier vandaag is geweest. Anders zou het al onder de sneeuw verdwenen zijn, toch?

Maar wat deed die persoon zo dicht bij zijn auto?

Beelden van de demonstranten schieten door zijn hoofd, hun woedende, schreeuwende gezichten.

Zouden zij het zijn?

Hij dwingt zichzelf langzaam en diep in te ademen, maar terwijl hij de armband in zijn zak stopt ziet hij iets vanuit zijn ooghoeken: een beweging achter het sneeuwduin dat tegen de muur van de parkeerplaats is ontstaan.

Vage contouren.

Hij houdt zijn elektronische autosleutel in zijn zweterige hand en drukt er hard op om de kofferbak te openen. Zodra hij weer opkijkt, verstart hij.

Er staat een gestalte voor hem, tussen hem en zijn auto.

Daniel staart er als verlamd naar en probeert koortsachtig te verwerken wat hij ziet. Hoe heeft iemand zo snel op hem af kunnen komen zonder dat hij het merkte?

De gestalte is in het zwart gehuld. Het gezicht wordt ergens door bedekt. Het lijkt op een gasmasker; dezelfde basisvorm, maar zonder het filter aan de voorkant. In plaats daarvan loopt er een dikke rubberen slang van de mond naar de neus. Een verbindingsstuk. De zwarte slang is geribbeld en trilt als de gestalte een stap vooruitzet.

Het effect is angstaanjagend. Monsterlijk. Iets wat losgerukt is uit de donkerste diepten van het onderbewuste.

Denk na, houdt hij zichzelf voor, denk na. Zijn brein begint mo-

gelijkheden te verzinnen, manieren om er iets onschuldigs en wellillends van te maken. Het is gewoon een ellendige streek, een van de demonstranten wil hem bang maken. Dat is alles.

De figuur komt op hem af. Een precieze, beheerste beweging.

Het enige wat Daniel van dichtbij ziet is een lugubere uitvergroting van het zwarte rubber over het gezicht. De ribbels in de slang. Dan hoort hij de ademhaling; een vreemd, vochtig zuiggeluid uit het masker. Natte uitademingen.

Zijn hart bonkt tegen zijn ribben.

‘Wat heeft dit te betekenen?’ Daniel hoort de angst in zijn eigen stem. Hij probeert de trilling te onderdrukken. ‘Wie ben jij? Wat ben je van plan?’ Er loopt een druppel over zijn gezicht. Sneeuw die op zijn warme huid smelt, of zweet? Hij weet het niet.

Kom op, vermaant hij zich. Kalm blijven. Het is gewoon een stomme eikel die een rotgeintje uithaalt.

Gewoon er voorbijlopen en instappen.

Dan ziet hij vanuit zijn ooghoek nog een auto. Een auto die er niet was toen hij aankwam. Een zwarte pick-up. Een Nissan.

Kom op, Daniel. Lopen.

Maar zijn lichaam is verstarde en weigert te gehoorzamen. Hij kan alleen maar luisteren naar de vreemde ademhaling die uit het masker klinkt. Die is nu luider, sneller en moeizamer.

Een zacht zuiggeluid en dan een hoge fluittoon.

Steeds weer.

De gestalte springt naar voren, met iets in de hand. Een mes? Daniel kan het niet zien. Het voorwerp gaat grotendeels schuil in de dikke handschoenen.

Wegwezen, rennen.

Hij weet zichzelf in beweging te brengen, één stap, twee, maar zijn spieren verstarren van angst. Hij struikelt in de sneeuw, glijdt uit met zijn rechtervoet.

Als hij overeind komt is het te laat: de handschoen is voor zijn mond geslagen. Daniel ruikt de mufte lucht van de handschoen,

maar ook het masker – de vreemde verbrand-plasticgeur van rubber, met nog iets anders.

Iets bekends.

Maar voordat zijn hersenen het verband kunnen leggen, steekt er iets in zijn dij. Een eenmalige, scherpe pijn. Zijn gedachten vervliegen en zijn bewustzijn verstilt.

Een stilte die binnen seconden overgaat in het niets.

Persbericht – onder embargo tot 5 maart 2018 middernacht

Le Sommet

Hauts de Plumachit

Crans-Montana 3963

Wallis

Zwitserland

5 STERRENHOTEL OPENT DEUREN IN HET ZWITSERSE VAKANTIEOORD CRANS-MONTANA

Le Sommet, hoog in de Zwitserse Alpen op een zonnig bergplateau boven Crans-Montana gelegen, is het geesteskind van de Zwitserse projectontwikkelaar Lucas Caron.

Na acht jaar van uitgebreide voorbereidingen en verbouwingen zal een van de oudste sanatoria van de stad de deuren weer openen als luxehotel.

Het hoofdgebouw werd eind negentiende eeuw ontworpen door Carons overgrootvader Pierre. Het werd een wereldwijd vermaard centrum voor de behandeling van tuberculose, voordat de antibiotica hun intrede deden en het sanatorium noodgedwongen een andere functie kreeg.

Meer recent kreeg het gebouw internationale erkenning voor de innovatieve architectuur, waarvoor de oude Caron in 1942 postuum de Zwitserse Kunstprijs ontving. De combinatie van strakke lijnen en grote panoramische vensters, het platte dak en de onopgesmukte geometrische vormen was volgens een van de juryleden 'baanbrekend – een doelmatig ontwerp dat toegesneden is op de functie van hospitaal en tegelijkertijd een naadloze overgang bewerkstelligt tussen het interieur en het externe landschap'.

Lucas Caron: 'Het werd tijd om dit gebouw nieuw leven in te blazen. Wij waren ervan overtuigd dat we met de juiste visie een respectvol gerestaureerd hotel konden creëren dat zijn rijke verleden eer aandoet.'

Onder leiding van het Zwitserse architectenbureau Lemaitre SA werd er een team samengesteld om het gebouw te renoveren en er een ultramodern kuuroord en congrescentrum aan toe te voegen.

Bij de subtiele renovatie van Le Sommet is innovatief gebruikge maakt van natuurlijke, plaatselijke materialen als hout, leisteen en natuursteen. Het moderne en elegante interieur van het hotel zal niet alleen het machtige landschap buiten weerspiegelen, maar ook teruggrijpen op het verleden van het gebouw om zo een nieuw verhaal te creëren.

Philippe Volkem, CEO van Valais Tourism: 'Dit wordt ongetwijfeld het kroonjuweel van wat al een van de mooiste wintersportoor den ter wereld is.'

Nadere informatie ten behoeve van de pers: Lemman PR, Lausanne.

Algemene informatie en boekingen:
www.lesommetcransmontana.ch.

1

Januari 2020

Dag één

De kabelbaan vanuit Sierre in het dal naar Crans-Montana loopt bijna loodrecht omhoog langs de bergwand.

De route door de met sneeuw bedekte wijngaarden en de stadjes Venthône, Chermignon, Mollens, Randogne en Bluche is meer dan vier kilometer lang en brengt de passagiers in slechts twaalf minuten negenhonderd meter omhoog.

Buiten het hoogseizoen is de cabine meestal halfleeg. De meeste mensen rijden de berg op of nemen de bus. Maar vandaag, met het drukke verkeer waardoor alles op de weg bijna stilstaat, zit de kabelbaan vol.

Elin Warner staat aan de linkerkant van de volgepakte cabine en neemt het allemaal in zich op: de dikke vlokken die zich op de ramen verzamelen, de papperige sneeuw op de bodem vol grote koffers, de slungelige tieners die naar binnen drommen.

Haar schouders verstrakken. Ze was vergeten hoe kinderen van die leeftijd kunnen zijn: alleen met zichzelf bezig, onbewust van hun omgeving.

Een doorweekte mouw strijkt langs haar wang. Ze ruikt vocht, sigaretten, junkfood, het scherpe muskus-citrusluchtje van goed-

kope aftershawe. Dan klinkt er een schorre hoest. Gelach.

Een groepje mannen wringt zich duwend en trekkend door de deur. Ze praten hard, dragen grote North Face-sporttassen op hun rug. Ze duwen het gezin naast haar nog verder de cabine in. Nog verder tegen haar aan. Een arm wrijft tegen de hare, warme bieradem in haar nek.

Ze voelt de paniek opkomen. Haar hart slaat op hol, bonkt tegen haar ribben.

Houdt het dan nooit op?

De zaak-Hayler is een jaar geleden, maar ze denkt er nog steeds aan, droomt er nog over. Midden in de nacht wordt ze dan wakker, de lakens nat van het zweet, de droom nog levendig in haar hoofd: de hand om haar keel, vochtige muren die samentrekken, haar insluiten.

Dan zout water. Het schuimt, spoelt over haar mond, haar neus...

Rustig blijven, denkt ze. Ze dwingt zichzelf de graffiti op de wand van de cabine te lezen.

Laat het je leven niet beheersen.

Haar ogen dansen over de letters die van onder tot boven op het metaal zijn gekrabbeld:

MICHEL 2010

BISOUS XXX

HELENE & RIC 2016

Ze volgt de woorden naar het raam en schrikt. Haar spiegelbeeld... Ze kan er nauwelijks naar kijken. Ze is mager. Te mager.

Het is alsof iemand haar heeft uitgehold, de kern uit haar heeft weggesneden. De jukbeenderen zijn messcherp, haar iets schuinstaande blauwgrijze ogen lijken groter, geprononceerder. Ook de lichtblonde, rommelige krullen en het vage litteken op haar bovenlip verzachten haar verschijning niet.

Sinds haar moeders dood is ze non-stop aan het trainen. Tien

kilometer rennen. Pilates. Gewichten. In snijdende wind en regen fietsen op de kustweg tussen Torquay en Exeter.

Het is te veel, maar ze weet niet hoe ze moet stoppen, óf ze wel moet stoppen. Het is het enige wat ze heeft. De enige tactiek om wat er in haar hoofd zit te verjagen.

Elin kijkt weg. Het zweet prikt in haar nek. Ze kijkt naar Will, probeert zich op zijn gezicht te concentreren, de vertrouwde schaduw van de stoppels op zijn kin, zijn ontembare donkerblonde lokken. ‘Will, ik heb het warm...’

Hij kijkt bezorgd. Ze kan de blauwdruk van toekomstige rimpels op zijn gezicht zien, een explosie van lijntjes rond zijn ogen en lichte groeven over zijn voorhoofd.

‘Gaat het?’

Elin schudt haar hoofd. De tranen branden achter haar ogen. ‘Ik voel me niet prettig.’

Will dempt zijn stem. ‘Bedoel je vanwege dit hier, of...’

Ze weet wat hij probeert te zeggen: Isaac. Het is beide. Hij, de paniek... Ze zijn met elkaar verweven, onlosmakelijk verbonden.

‘Ik weet het niet.’ Haar keel lijkt dichtgesnoerd. ‘Ik blijf er maar over malen, die uitnodiging, zomaar uit het niets. Misschien was het verkeerd om te komen. Ik had er beter over moeten nadenken, of althans echt met hem moeten praten voordat we hem lieten boeken.’

‘Het is nog niet te laat. We kunnen nog altijd teruggaan. Zeggen dat ik problemen had op het werk.’ Will glimlacht en drukt met zijn wijsvinger zijn bril hoger op zijn neus. ‘Dat zou dan misschien de kortste vakantie uit de geschiedenis worden, maar wat maakt het uit?’

Elin dwingt zichzelf om zijn glimlach te beantwoorden en voelt een verlammende pijnsteek vanwege het contrast tussen toen en nu. Hoe makkelijk hij dit geaccepteerd heeft: het nieuwe normaal.

Ze is de absolute tegenpool van toen ze elkaar ontmoetten. Toen was ze op haar top. Zo denkt ze er nu over. Op het toppunt van haar leven als dertiger.

Ze had net haar eerste flat gekocht, dicht bij het strand, de bovenverdieping van een oude victoriaanse villa. Klein en knus, maar met hoge plafonds en uitzicht op een rechthoekje zee.

Het werk ging goed – ze was tot rechercheur bevorderd, had een grote zaak in de wacht gesleept, een belangrijke – en haar moeder reageerde goed op de eerste chemokuur. Ze dacht dat ze over de ergste rouw om Sam heen was, ermee om kon gaan, maar nu...

Haar leven is versmald. Ingekrompen tot iets wat een paar jaar geleden voor haar onherkenbaar zou zijn geweest.

De deuren van de cabine gaan dicht, de dikke glaspanelen glijden tegen elkaar.

Met een schok schiet de cabine omhoog, weg van het station, en versnelt.

Elin knijpt haar ogen dicht, maar dat maakt het alleen maar erger. Elk geluid, elke schok wordt achter haar oogleden uitvergroot.

Ze doet ze weer open en ziet het landschap voorbijschieten: vage flitsen van wijngaarden onder de sneeuw, chalets, winkels.

Haar hoofd tolt. 'Ik wil eruit.'

'Wat?' Will draait zich naar haar toe. Hij probeert het te verbergen, maar ze hoort de frustratie in zijn stem.

'Ik moet eruit.'

De cabine zweeft een tunnel binnen. Ze duiken plotseling de duisternis in en een vrouw geeft een gilletje.

Elin haalt langzaam en voorzichtig adem, maar ze voelt het aankomen – dat gevoel van naderende rampspoed. Plotseling is het alsof haar bloed dik en traag door haar heen stroomt, terwijl het tegelijkertijd razendsnel overal naartoe lijkt te kolken.

Inademen. Langzamer, zoals ze het zichzelf heeft geleerd. *Vier tellen in, vasthouden, dan zeven tellen uit.*

Het is niet genoeg. Haar keel knijpt dicht. Haar ademhaling wordt nu oppervlakkig en snel. Haar longen vechten, proberen wanhopig zuurstof binnen te halen.

'Je inhalator,' dringt Will aan. 'Waar is die?'